

DEMOKRACIJA

Leto III. - Štev. 30

Trst - Gorica 8. julija 1949

Izhaja vsak petek

Slovenske zahteve in ZVU

Slovinci se dobro zavedamo položaja, v katerem se nahaja ZVU kot začasni upravitelj dela Svobodnega tržaškega ozemlja. Okoliščine nalagajo onemu, ki je pokličen, da daje in onemu, ki zahteva, določene omejitve, ki jih morata v danih razmerah oba polnovredno upoštevati. Zaradi tega nismo nikdar stavliali na ZVU takih zahtev, ki jih ona ne bi mogla izpolniti.

Slovinci ostajamo vedno strogo v okviru državnopravnega obstoja mednarodno in državno-pravnega položaja STO-ja. Od zapuh upraviteljev ne pričakujemo drugega, kot da bodo vestno izpolnjevali poverjeno jim nalogo. Ta vestnost pa ne sme biti v skladu samo z zavitiimi paragrafi, za katerimi se ZVU po potrebi skriva ali pa jih preobrača, temveč tudi z duhom tiste narodnostne strpnosti, enakopravnosti in demokracije sploh, ki so ga ta določila poskušala uzakoniti.

Tej strpnosti in določeni pravi meri svojih zahtev ostajamo Slovenci vedno zvesti. Mi ne zahtevamo nobene prednosti na račun kogoli, zahtevamo enostavno, da se nas samo preneha zapostavljati in gaziti. Ne zahtevamo ničesar, kar bi katerega koli poštenega Italijana upravičeno prizadelo ali žalilo. Naše zahteve so bile in bodo vedno ostale sorazmerne številu in pomembnosti kakršno predstavlja naš narod kot avtohtoni prebivalec tega ozemlja. Mi nismo in ne bomo nikdar zahtevali uničenja Italijanov, podobno kot zahtevajo premnogi zagrizenci uničenje in zapostavljanje Slovencev. Mi zahtevamo samo naše priznanje, nič več, toda tudi nič manj!

V teh dveh načelih je podana izbira, pred katero se je in se še vedno nahaja ZVU. Na eni strani naše, z mirovno pogodbo in z vsemi človeškimi ter božjimi postavami priznane umerjene zahteve, na drugi strani pa tem diametralno nasprotno skrajnostne zahteve italijanskih iredentistov. Čudna so morala biti pota, ki so ZVU v praksi dovedla do zaključka, da je lažje ugoditi onim, ki zahtevajo izpremembo mirovne pogodbe in popolno ter nedemokratsko brisanje narodne enakopravnosti kot pa tistim, ki so zahtevali, da se mirovna pogodba prične uresničevati in da se preneha z narodnostnim zapostavljanjem. Pri tem ZVU ni prav nič motilo dejstvo, ako so bile za opravičilo njenega postopka potrebne še take politične ulemokratne akrobacije, med katerimi nosi problem volivnih imenikov in volivne pravice vsekakor žalostno prvenstvo.

Ali ZVU res ne more ugoditi slovenskim zahtevam? Kakšne so te po mišljenju nekaterih nestrpnih prenapetih »nezaslišanih«, po mišljenju predstavnikov ZVU pa trenutno »neizpolnljive« slovenske zahteve?

Slovenskemu jeziku je na STO-ju z mirovno pogodbo priznana enakopravnost z italijanskim. Toda celo prvotni uradni dvojezični napisi počasi izginevajo. Ako se odgovorni boje, da bi Italijani smatrali uvažanje slovensčine za uradni jezik kot izzivanje, potem jih samo spomnimo, da je tako obljubo dal ob priliki prevzema oblasti že prvi italijanski guverner Trsta! Ze trideset let čakamo na njeno izpolnitev. To je menda dovolj. Do priznanja svojega lastnega jezika imajo pravico celo kolonialni narodi in žalostno je, da je v srcu Evrope do tega priznanja pot daljša kot pa v osrednjih predelih Afrike.

ZVU je poklicana, da prične to demokratsko pravico izvajati, za začetek vsaj na sodiščih, združeno z nastavitvijo slovenskih sodnikov, saj ji v ta namen ni potreba drugega kot izpremeniti nekaj določil zatiralskih nedemokratskih zakonov. Plovno utemeljitev za ta korak najde pa v mirovni pogodbi, in po potrebi, tudi v svoječasnih italijanskih obljubah.

Javna uprava šteje danes nepriemno več uradništva kot pa ga je štela pred vojno. Prefektura upravlja danes s trikratnim predvojnim uradništvom samo drobce svoje nekdanje province. Tu ni samo prevzemanje starih uradnikov, temveč so tudi popolnoma nove nastavitve in to celo naravnost na vidne položaje! Toda med vsemi temi novimi nastavitvami iščemo zmanj Slovence, čeprav imamo kot priznani avtohtoni del prebivalstva vsakomur razumljivo pravico do soudeležbe pri javni upravi. Posebno v državnih uradih, ki spadajo pod njeno izključno kompetenco bi morala ZVU paziti, da čuva določeno demokratsko formo in ugled. V pokrajinskem svetu, med volilnimi uradniki prefektura bi morala biti sorazmerno število Slovencev, kajti sicer bo slovenski del prebivalstva vedno zapostavljan in izgrajvan. Eden izmed podpredsednikov Zone bi moral biti vsekakor Slovenec. Toda zaman ga iščemo celo med člani sveta! In vendar je ta svet popolnoma zaveznika tvorba, kjer bi bili dolžni upoštevati demokratska načela, ne pa enostavno ugoditi zahtevam onim, ki nas že še nadalje zapostavljajo. Pri vseh novih nastavitvah, v vseh javnih uradih bi bilo v bodoče upoštevati po možnosti sorazmerno del Slovencev, da se postopoma tudi na nižjih mestih ustvari pravo sorazmerje narodnosti in s tem pogoj za uresničenje enakopravnosti. Te nove nastavitve so bile in se še izvršujejo, če ne trajnega, pa vsaj začasnega značaja, zato je skrajni čas, da prične ZVU upoštevati to našo zahtevo.

V petem letu po končani vojni še vedno niso povrnjeni prejšnjim lastnikom vsaj tisti deli narodne imovine, ki nam jo je fašizem odvzel. Čas bi že bil, da imenuje ZVU komisarja, ki naj zbere preostalo imovino slovenskih zadržanih denarnih zavodov in društev, jo izloči iz tistih rok, ki jo danes upravljajo, ter jo povrne njenim praviim lastnikom. Tudi tu ni potreben noben guverner. Gre samo za popravo očitnih fašističnih krivic. Največja med njimi in po svojem izrazitem nasilju najhujšobnejša je vsekakor požig našega Narodnega doma. Smatramo, da bi bilo uместno, da ZVU posveti temu vprašanju vso pažnjo. Verjetno bi bilo celo v interesu Italijanov, da se vsaj to krivico tudi stvarno popravi in nadoknadi. To bi bil znak, da je zavel v resnici nov duh in taka poteza bi v veliki meri pripomogla k dosegu onega znosnega in koristnega sožitja dveh narodnosti, katerima je usojeno, da si delita ta košek obale, ob kateri prebivamo.

Navedli smo samo tri primere naših zahtev. Predaleč bi zašli, ako bi podrobno naštevati še ostale. Toda že ti primeri nam dovolj jasno kažejo, kako resne in do vseh okoliščin obzirne narave so naše zahteve.

Tem in podobnim željam mora ZVU ugoditi, ako želi, da bo naš narod, na tej in na oni strani železnega zastoja, prevel duh zaupanja v zapadno demokracijo.

Tito drugič na Brionih

Posojila - fantazije - jugolire in resnica

30. junija sta beograjski izobčeni maršal in njegov zunanji minister pod običajnimi ljudskodemokratskimi varnostnimi ukrepi nenadno prišla na Brionske otoke. To se je zgodilo natanko tedaj, ko so se v Washingtonu v glavnem zaključila pripravljalna pogajanja za podelitev večjega dolarskega posojila Jugoslaviji.

Brionski otoki imajo v mednarodni politiki že tako skrivnostno sloves, da se je zlasti »resnica« italijanski tisk takoj napolnil z najbolj fantastičnimi ugibanji o pogajanjih, ki da jih ima Tito na Brionih z zahodnimi zastopniki. Ti naj bi mu bili namreč kot glavni politični pogoj za podelitev posojila postavili zahtevo, da mora privoliti v vrnitev vsega Svobodnega tržaškega ozemlja Italiji.

Za »resnico« italijanski tisk je bila stvar kakor na dlani: Tito so v Parizu stisnili glede Koroške, zdaj ga morajo še glede Trsta, Istre in morada celo glede vse bivše Juljske krajine — in potem se bo z vsem srcem toliko rajši vrgel v objem Zahoda...

Glasiio Titove partije, beograjska »Borba«, ki je o maršalovih mislih poučena vsaj tako kakor »Giornale di Trieste« ter »Ultimissime«, je pa že 1. julija zapisala drugače. Povedala je, da ima Titov obisk na Brionih drugačen namen, namreč, poudariti, da Jugoslavija o kakikoli priključitvi Trsta ne mara niti slišati in da hoče pri morebitnem urejanju tržaškega vprašanja imeti tudi nekaj besede.

Zastopnik ameriškega zunanjega ministva White je na vse te novice glede Trsta isti dan uradno izjavil, da Združene države ne mislijo od Tita zahtevati nikakih političnih koncesij, če bi podprle njegove prošnje za razna dolarska posojila. Združene države žele samo,

da bi Tito nehal podpirati grške komunistične upornike.

Kakor vse kaže, je v amerškem zunanjem ministstvu prevladala tista skupina, ki sodi, da je Tito s svojim uporom proti Moskvi za ameriško politiko na Balkanu in v vzhodni Evropi tako dragocen, da ga je treba podpreti brez kakih posebnih političnih pogojev. Dokler bo Tito na oblasti v Jugoslaviji, bo s svojim vzgledom in s svojo vojaško silo predstavljal resno oviro za uveljavljanje sovjetskih političnih in vojaških načrtov na Balkanu. Zaradi tega ga bodo po sodbi političnih krogov v Washingtonu Amerikanci podpirali tudi vojaško.

Če naj verjamemo švicarskemu tisku, celo sam ameriški zunanji minister Acheson sodi, da je spričo vsega tega najpametneje, če bi začeli prav zaradi Tita spet uveljavljati načela, ki so narekovala ustanovitev Svobodnega tržaškega ozemlja, in počasi pozabili na svoilivno izjavo z dne 20. marca 1948 —, tudi če bi Sovjetska zveza zdaj na lepem hotela kaznovati Tita s tem, da bi zahodni predlog vsej doslednosti in brk sprejela.

Tito je takoj po prihodu v Istro sprejel zastopnike partije in ljudske oblasti. Med drugim jim je zaupno dejal, naj se ne dajo mečati po raznih fantastičnih ugibanjih in kriku, marveč naj bodo prepričani, da se bo tržaško vprašanje uredilo »ugodno za nas«.

Kako in kaj mislijo Tito in njegovi glede Svobodnega tržaškega ozemlja, pa jasno priča nepričakovani ukrep, s katerim je 3. julija jugoslovanska uprava na svojem področju zapovedala zamenjavo dosedanjih jugolir v dinarje. Ta korak pomeni gospodarsko vključitev področja »B« v Jugoslavijo in se zdaleč ne kaže, da bi bil Tito pri-

pravljen privoliti v vrnitev Svobodnega ozemlja Italiji.

Ta drzni korak je Jugoslaviji pravno olajšalo dejstvo, da Italija ni dobavljala jugoslovanskemu področju potrebnih lir in tuje valute, kakor je to po mirovni pogodbi dolžna, in pa dejstvo, da je angloameriška vojaška uprava svoje področje z raznimi, za Trst škodljivimi sporazumi, povsem priključila italijanskemu gospodarstvu.

Ta jugoslovanski ukrep je seveda zaradi vseh prejšnjih fantazij vzbudil zlasti v Italiji silno preseenečenje in ogorčenje. Na mah se je tudi italijanska vlada spomnila, da je na svetu mirovna pogodba in celo statut za Svobodno tržaško ozemlje, ter začela govoriti o kršitvah enega in drugega. Tudi britanska vlada, — katere zastopnik v Trstu, general Airey, mirovno pogodbo in statut le poredko omenja, je izjavila, da je Tito s tem kršil oboje; da pa ne ve, če bo zaradi tega kaj ukrenila — zdaj, ko se z Jugoslavijo pogaja za važno trgovsko pogodbo.

Uvedba jugoslovanskega dinarja na področju »B« ima po izjavah raznih titovskih političnih osebnosti izrazito političen pomen. Z njo se je sedanja meja med obema področjema poglobila, kar dela svoječasn predlog Združenih držav, Francije in Velike Britanije, naj bi se Italiji vrnilo vse Svobodno tržaško ozemlje, še bolj neizvedljiv.

To dejstvo, splošni politični položaj na tem delu Evrope ter koristi Združenih držav, — če ne že koristi tržaškega prebivalstva, pa zdaj še bolj jasno kažejo, da je rešitev tržaškega vprašanja samo ena: združitve vsega Svobodnega ozemlja ter imenovanje guvernerja, kakor to zahteva spoštovanje veljavnih pogodb!

Ob izgubi Koroške

Pismo iz Pariza v premislek primorskim rojakom

In potem spomladi l. 1945! »Narodno osvobodilna« vojska ni prišla na Koroško (kakor seveda tudi ne na Primorsko) kot osvoboditeljica, temveč kot čisto navadna tolpa razbojnikov, ki je bila medtem že tudi odvrgla svojo krinko ter nastopala zgolj še kot drhal krvoločnih rdečih zverj. Nenasitni moskovski komunistični imperia-lizem je prava negacija vsakih najosnovnejših in tudi narodnostnih svobodnih, pač pa zna spretno zlorabljati tudi narodnostne težnje in gesla, kjer in kadar upa doseči s tem edini cilj, ki ga zasleduje vedno in povsod, to je neomejeno diktaturo in tiranijo peščice amoralnih komunističnih zločincev nad narodi in nad vsemi socialnimi sloji, vstevši proletariata, čeprav zna s svojo brezsrčno demagogijo vsaj del politično analfabetskega proletariata spretno zlorabljati za kolesa svojih razkošnih avtomobilov.

Torej ta NOV ni prišla na Koroško kot osvoboditeljica, temveč kot deloma nasilno mobilizirana tolpa in politično glupa masa, deloma pa kot tri leta v gozdovih »vzgojevan« propala, podivjana in krvoločna drhal v službi amoralnega mednarodnega komunizma, katerega edina metoda so cinčni laž, prostaška demagogija, strastno sovraštvo in krvavo nasilje, edini cilj pa nasilno uveljavljanje napogubonosnejše doktrine, ki jo je kdaj videlo človeštvo in ki sta jo izoblikovala nemški žid Marx ter na pol mongolski in do dna amoralni zločinski tip Lenin.

Začela je ta NOV, trdno v rokah komunističnih pretorijancev in pod vrhovnim vodstvom peščice do dna propadlih zarotnikov v politbiroju komunistične »partije« tudi na Koroškem takoj uveljavljati iste metode, s kakršnimi je poprej

že štiri leta uspešno nastopala med popolnoma neukim in v pravi obup pognanim prebivalstvom nekaterih balkanskih pokrajin. Kjer je zadrž sleherni etični in moralni čut, tam preostaja le še surovo nasilje in tako so bili tudi komunistični osvobojevalci naše Koroške prepričani, da bodo s krvavim nasiljem in s spretnim demagoškim izrabljanjem dolgoletnega trpljenja koroških Slovencev podvrgli tudi to deželo nenasitnemu moskovskemu imperializmu.

Toda izpodletelo jim je! Zapad, ki je poprej v vzhodni in v srednji Evropi tri leta lahkomišno prepuščal narod za narodom sovjet-skemu imperializmu, po končani vojni ni bil več voljan trpeti nadaljnega udiranja komunizma proti zapadu, zaradi česar so zapadni zavezniki, ki so medtem že tudi okupirali vso Koroško, Titove tolpe že po nekaj dnevih kratko in malo izgnale s Koroške.

Komunizem je razbil enotnost koroških Slovencev

Seveda pa jugoslovanski komunisti niso obupali. Zanašajoč se na vsemočnost kremeljskih oligarhov in na edinozveličavnost surove sile, so storili prav vse, da s svojimi nasilnimi, drznimi in nesramnimi izzivanji vprav zasovražijo Slovence pri zapadnih silah ter Angleže le še bolj približajo koroškimi pangermanom, na drugi strani so pa s svojim strastnim komunizmom in strupenim protiverstvom popolnoma razbili tudi enotnost koroških Slovencev. Mislili so, da so doma v Titovini, kjer jim je uspelo ustvariti senotnost z zločinsko OZNA-o in s kriminalnimi »ljudskimi« sodišči ter da bodo tudi na Koroškem s silo uklopili vse ljudstvo v svoj jarem. Toda Koroška leži izven železnega zastoja! Ko so med vojno sleparili ljudstvo z narodno osvobodilnimi gesli, ni šlo za njimi le skoro vse, kar je sploh še narodno čutilo, temveč se jim je posrečilo razgibati celo prav znaten del dotlej narodno nezavednih slovenskih množic ter jih organizirati v aktivni odpor proti Nemcem, toda sedaj niso v svojem strastnem ko-

munističnem fanatizmu uničili le vsega prejšnjega svojega pozitivnega dela, temveč so razbili še celo tisto narodno životarjenje, ki je obstajalo pred vojno.

Duhovščino in verni del ljudstva so odbili popolnoma in jih pognali v pasivnost, drugi del ljudstva iz odpora proti komunizmu v nemškiškutarski tabor, a tretji del, ki jim je še ostal, se je pa lani tudi razbil med jugoslovanske titovce in avstrijske nemške kominformce. In na teh razvalinah so potem seveda avtomatično triumfirali — Nemci. Kakor smo omenili že zgoraj, so se Nemci še pred vojno pogajali za nekako rahlo kulturno avtonomijo koroških Slovencev, sedaj so pa dobro in pravilno čutili, da je zločinski komunizem tako temeljito razdelal koroško slovenstvo in Slovence kot narod tako zamrzil pri zapadnjakih, da jim niti na kako avtonomijo ni bilo treba več misliti. Po podpisu mirovne pogodbe bodo okupacijske čete odšle, dobro plačani komunistični agenti, kričachi, izzivači in teroristi se bodo umaknili v Kar-

(Konec na drugi strani)

Od srede do srede

28. JUNIJA: Kanadska liberalna stranka, katere vlada je lani močno znižala davke, je dosegla pri včerajšnjih volitvah takšno večino, kakor je v zgodovini Kanade ne pomnijo. — Berlinski protikomunistični železničarji so se po šestih tednih stavke vrnili na delo. — Italijanska vlada zavrača glasove, da bi se bila Tito in De Gasperi dogovorila o razdelitvi Svobodnega tržaškega ozemlja med Italijo in Jugoslavijo.

29. JUNIJA: Nalog za sestavo nove belgijske vlade je dobil krščanskosocialni senator Van Zeeland, čigar stranka je odnesla pri volitvah veliko večino. — Moskovski radio poroča, da je OZNA v Ljubljani zaprla veliko študentov in profesorjev, med katerimi je zdaj največ odpora proti režimu. — Kitajska nacionalistična letala so prvič zares bombardirala Sunghaj ter povzročila dosti žrtev in škodo. — Češki komunisti dolže Tita, da skuša v njihovi vojski za netiti gibanje proti sedanjemu češkoslovanskemu režimu. — Neredi na Slovaškem, ki so jih sprožili protiverški ukrepi češke rdeče vlade, se nadaljujejo.

30. JUNIJA: Turški zunanji minister Sadak se znova zavzema za ustanovitev sredozemske obrambne zveze. — Objava pravilnika za delo zavezniske nadzorstvene komisije za Nemčijo. — Novo grško vlado je sestavil nestrankar Diomedes. — Glavni tajnik Združenih narodov predlaga, naj bi članice te organizacije dale državljanstvo apolidom, beguncem, ki so prvotno državljanstvo izgubili. — Sovjetski zunanji minister Višinski zagovarja kravjo kupčijo s koroškimi Slovenci in trdi, da je na konferenci starih zunanjih ministrov v Parizu zmagal sovjetsko stališče. — Prvi ameriški civilni visoki komisar za Nemčijo, Mc Cloy, je odpotoval v Frankfurt. Uvedba tujemnega stanja po nekaterih krožjih na Slovaškem zaradi odpora prebivalstva proti vladni vsaki politiki.

1. JULIJA: Prvak nemških socialistnih demokratov, dr. Schumacher, je ostro napadal zahodne države, da so na konferenci v Parizu sklenile s Sovjeti sporazum na račun protikomunističnih Nemcev. — Namestniki štirih zunanjih ministrov so se spet sestali na pogajanja o avstrijski mirovni pogodbi. — Titov poslanik v Londonu, Cicmil, odločno zavrača trditve sovjetskega zunanjega ministra Višinskega, da so Sovjeti koroške Slovence prodali, ker se je Jugoslavija glede Koroške za njihovim hrbtom pogajala z Angleži. — V Skoplju se je začela razprava proti skupini bolgarskih kominformističnih volunov, ki so delali za odepitev Makedonije od Jugoslavije.

2. JUNIJA: Kitajska nacionalna vlada je odklonila britanski in ameriški protest proti zaporu nad komunističnimi pristanišči. — Osební zastopnik predsednika kitajske republike je amerškemu zunanjemu ministru predložil tajne načrte nacionalistov za nadaljnji boj proti komunističnemu navalu. — V Moskvi je umrl predsednik bolgarske komunistične vlade in eden nekdanjih voditeljev svetovnega komunizma, Jurij Dimitrov, ki so ga pred nekaj meseci nenadno poklicali na zdravljenje v Sovjetsko zvezo. — Titova desna roka v vojski, general Gošnjak, je govoril, da so jugoslovanska armada očistili vseh kominformistov in jo tako usposobili za boj s komer koli. — Novi ameriški civilni komisar za Nemčijo, Mc Cloy, izjavlja, da niti misli ni na to, da bi se ameriška odločna politika do Sovjetov kaj spremenila.

3. JULIJA: Britanski ministrski predsednik Attlee je komuniste označil za agente ene najbolj zločinskih držav na svetu in za prikrito orodje sovjetskega imperializma. — Svetovni tisk trdi, da je bolgarski komunistični pravak Dimitrov skozi soglasja s Titom, zaradi česar so ga Sovjeti pod pretvezo zdravljenja na tihu spravili s poti. — Češka komunistična vlada je precej v skrbeh zaradi ljudskega odpora na Slovaškem in je začela Slovake opominjati k miru in strpnosti.

4. JULIJA: Ameriška komunistična partija se že pripravlja na podtalno delovanje, če bi jo oblasti

Od srede do srede

zaradi obsodbe njenih prvakov prejevala. Združene države praznujejo 173. letnico »Izjave o neodvisnosti«, ki predstavlja ustanovno listino ameriške svobode, demokracije in veličine. — Glasilo Titove partije, »Borba«, piše, da so koroški Slovenci na lastni koži najbolje občutili, kakšna je v resnici toliko opevana podpora Sovjetske zveze jugoslovanskim narodom in njihovi težnji. — Poljska vlada izjavlja, da se bo z vsemi silami uprla vsakemu poskusu, da bi bivše nemško ozemlje, ki je priključeno Poljski, hoteli vrniti Nemčiji, ali pa postaviti pod nadzorstvo Združenih narodov.

5. JULIJA: Ameriški finančni minister Snyder se s francoskim in britanskimi zastopniki posvetoval v Parizu o denarnih vprašanjih, ki zavirajo napredek evropske obnove. — Britanska vlada izjavlja, da bodo na njenem zasedbenem področju v Nemčiji dobili začetne vsi sovjetski državljani, ki bi pribežali tja. — Japonska vlada pripravlja ostre ukrepe proti komunistični partiji. — Krščanski socialni senator Van Zeeland ni mogel sestaviti nove belgijske vlade, zaradi česar utegeje razpisati volitve še enkrat. — Ameriški senat je začel razpravljati o odobritvi atlantske obrambne pogodbe. — Namestnik jugoslovanskega zunanjega ministra, dr. Mateš, je odpotoval v London v zvezi z novimi pogovori za avstrijsko mirovno pogodbo.

6. JULIJA: Ameriški civilni visoki komisar za Nemčijo je izjavil, da bo cilj njegovega dela »svobodna, mirna in uspešna Nemčija«. — Zastopniki zasedbenih sil v Nemčiji so sklenili spet obnoviti skupno poveljstvo za Berlin, ki bo skrbelo predvsem za trgovinsko izmenjavo med obema polovicama države. — Bivši predsednik britanske vlade Churchill je na spominski proslavi za prvih predsednikov poljske vlade v tujini, generalom Sikorskim, napovedal, da bo Poljska nedvomno dobila nazaj svojo nekdanjo svobodo in veličino. — Truplo pokojnega bolgarskega komunističnega prvaka Dimitrova so z velikimi slovesnostmi pripeljali v Sofijo.

Tržaške volitve

Vtisi pisca, ki je bil nauzoč

Prinašamo v celoti zanimiv članek o tržaških volitvah izpod peresa znanega angleškega novinarja Auberna Herberta, čeprav moramo poudariti, da se ne strinjamo popolnoma z njegovimi izsledki o naših političnih prilikah. — Op. uredn.

Ni lahko pisati o Trstu, ne da bi se človek izgubil v zmešnjavi zgodovinskih in sedanjih zamotanih razmer, po katerih to mesto po pravici slovi. Zato je pozdraviti vsaj v interesu jasnosti, da je občinske volitve obvladoval le en preprost in razumljiv problem, namreč italijanski iredentizem.

Volitve so se vršile v ozračju take čustvene napetosti, da so bile neke vrste plebiscita z vzklikom, in prav malo preudarka ali jasnih misli je bilo posvečeno samim posebnim problemom Trsta. Upravičen je dvom, da-li je bil ta položaj v prid pravim, na daljšo dobo preračunanim interesom tega ozemlja, ki niso istovetni niti z interesi Italije niti z onimi Jugoslavije. Rešitev, ki so jo prvotno predložili Združeni narodi in po kateri bi to prav močno mešano prebivalstvo moglo v prijateljskem razmerju urejevati svoje zadeve v okviru svobodne države, italijanske stranke zavračajo kot »bolno donavsko domotožje«.

Trst ni značilno italijansko mesto. Arhitektura mesta kaže značilnosti, ki so bile v navadi pri Avstrijcih po koncu devetnajstega stoletja, in njegove ulice bi mogli mirno prestaviti v Ljubljano ali Bratislavo. Zemljepisno Trst ne pripada italijanskemu polotoku. Goli in kamniti kraški grebeni, ki obdajajo mesto, so povsod značilnost dinarskih skalnatih gor, ki se raztezajo vzdolž dalmatinske obale. Tržaško zaledje je brez vsakega dvoma slovensko, dočim je slovenska in italijanska kri v žilah mestnih prebivalcev tako temeljito pomešana, da je ustvarila docela svojevrstne rasne poteze.

Tudi gospodarski problemi mesta nikakor ne govore za lahko

delj - Kidrič - Marinkovo ljudsko demokracijo, po nesrečnih koroških Slovencih bo pa zamahnila še poslednja germanizatorična sekira, tako da prihodnji slovenski rod seveda ne bo imel koga več osvoboditi.

Vse to herostratsko komunistično uničevanje koroškega slovenstva je bilo kakor naročeno in plačano od — angleških imperialistov. Kakor znano je bila osrednja točka vse angleške politike na bližnjem vzhodu nad sto let ta, da prepreči tradicionalni ruski imperialistični požrešnosti dostop na Sredozemlje. Ker je carski imperializem zavijal svojo grabežljivost prav tako v »slovanska« in »vseslovanska« o svobodna gesla, kakor med vojno boljševiki, so prenesli Angleži poglavo svojo protirusko mržnjo na vse Slovence, ne glede na to, da so se naivne vseslovanske sanjari-

Zgodovina dokazuje, da so srednjeevropski slovanski narodi zapadno usmerjeni

Ceprav je zgodovina zlasti vseh katoliških slovanskih narodov jasno dokazovala, da teže oni izključno le na zapad in izrečno še k anglo-francoskemu zapadu ter še malo ne pod tradicionalno knuto svojih ruskih »bratov«, so Angleži vendarle že takoj ob koncu prve svetovne vojne zavzeli stališče istih Nemcev, proti katerim so se morali poprej štiri leta trdo bojevati, da so jih ugnali in proti tistim Slovanom, ki so se ves čas smatrali za naravne zaveznike Angležev ter so jim poklanjali zato tudi prav vse svoje simpatije.

Ce so zavzeli Angleži po prvi svetovni vojni odločno stališče za Italijane proti Slovincem, je končno vsaj razumljivo, čeprav ne oopravičljivo, ker so bili pač Italijani tedaj zavezniki antante, toda popolnoma nerazumljivo je, da so zavzeli enako sovražno stališče tudi napram koroškim Slovincem v prid komaj potolčenim pangermanskim napadalcem ter je ravno to Slovincem sovražno stališče Angležev tudi v prav veliki meri pripomoglo k slovenskemu porazu ob

je izkazovalo že v svojih prvih početkih le kot popolnoma nerealne fraze, služee kvečjemu v nekako moralno oporo malih, pod tujim jarmom živečih slovanskih narodov in da je »vseslovanska misel« praktično dokončno skrahirala že davno pred prvo svetovno vojno, ker se je konkretno vedno izcimljevala zgolj v panruski imperializem, o katerem pa ostali slovanski narodi, ki imajo tudi popolnoma različne in individualne interese, niso hoteli nikoli ničesar slišati, dobro se zavedajoč, da bi prišli z ruskim »osvobođenjem« le z dežja pod kap. Navzlic temu so pa Angleži iz navedenih razlogov vse preteklo stoletje nasprotovali osvobođenju balkanskih slovanskih narodov ter najbolj zadrževali svobodo ostalih slovanskih narodov tudi med prvo svetovno vojno.

koroškem plebiscitu.

Čudno v svoji spominih sam neovrgljivo dokazuje, da je povzročila Hitlerjev razmah in s tem tudi evropsko katastrofo v teku druge svetovne vojne v prvi vrsti prav neverjetno kratkovidna angleška politika prav vsen let med prvo in drugo svetovno vojno, toda očitno jih tudi ta bankrot njihove politike in katastrofe, ki so jo zakrivali v Evropi, se malo ni izučili. Angleži so imeli in bodo imeli na kontinentu vedno dva večna nasprotnika, to so Nemci in Rusi. Popolnoma naravno bi bilo tedaj, da si pridobijo kot zaveznike ravno vse male srednjeevropske narode, ki jih prav tako že od nekdaj življenjsko ogrožata nemški in ruski imperializem, zlasti se, ker vsi ti narodi naravnost žele naslonitve na Anglijo. Toda ne! Med drugo svetovno vojno so v svoji konservativni omejenosti kratkovidno metali te narode drugega za drugim v žrelo panruskega imperializma in komunizma, a po vojni hočejo se tiste ostanke malega slovenskega naroda, ki ga ni pogotilno komunistični val, za vsako ceno izročiti pangermansko in italijanskemu imperializmu ter pri tem še malo ne pomislijo,

Mali srednjeevropski narodi so naravni zavezniki Zapada

Logična posledica takega spoznanja bi bila, da bi bili koroški Slovenci (in tudi primorski) takoj poskakali najtesnejšega sodelovanja z Angloamerikanci ter s tem preprečili njihovo popolno in enostransko naslonitev na Nemce (oziroma na Italijane), na drugi strani pa pravčasno osredotočili vsa svoja prizadevanja na dosego čim širše avtonomije koroških Slovencev (v Primorju pa na čim večje teritorialno razširjenje STO), pri čemer bi nedvomno vsaj do neke mere uspeli ter rešili s tem svojo lastno eksistenco, na drugi strani pa rešili tudi za vse slovenstvo dva svobodna teritorija, na katerih bi se mogle slovenske tradicije še nadalje svobodno izživljati, dokler bi ne napočila ura osvobođenja izpod rdeče strahovlade še za ostali narod.

Zal, da se do tega spoznanja niso priklopili ne koroški (in tudi ne primorski) Slovenci sami in še manj totalno nesposobno slovensko politično »vodstvo« v emigraciji, zaradi česar je bila potem seveda tudi popolna katastrofa neizogibna. Angleži, ki se tako licemersko zavzemajo za »svobodo« kolonialnih narodov v italijanski severni Afriki, a v srednji Evropi Slovencev niti poznati nočejo, navzlic temu, da so oni eden najkulturnejših narodov v Evropi sploh, so v svoji kratkovidni protislovanski politiki navijali za koroške pangermanske šoviniste (v Primorju pa za italijanske imperialiste), ZDA in Francijo so jih iz odpora proti komunizmu podpirali, Titove razbojniške tolpe so naredile prav vse, da Slovence kot narod dokončno onemogočijo na prizadetih terenih,

da bi tudi ta kos slovenske zemlje, ki ga izročajo danes »Avstrijci«, tvoril se jutri vnovic del Velike Nemčije, a da menda zgodovina dovolj jasno dokazuje, koliko se je zanesli tudi na italijansko »zavezništvo« in »priateljstvo«.

ZDA in Francija to kratkovidno angleško politiko vsaj na slovenskih mejah dosledno podpirata. ZDA so očitno prepustne vse vodstvo in usmerjevanje zapadnjaške politike v tem predelu Evrope Angliji ter slepe slepo angleškim direktivam, a irancosko zunanjo politiko je De Gaulle in za njim brezdejni diletant Bidault tako zavezali, da vsaj na tem področju tudi Schuman, edini povojni irancoski državnik, ne more ničesar več rešiti. Kremenj je politiko svojih jugoslovanskih pajdašev seveda na vsej črti podpiral, dokler je gledal v Jugoslaviji le podaljšek sovjetske Rusije, a ko je zrasel Tito velikemu moskovskemu »osvoboditelju in zaščitniku malih narodov«, rdečemu carju Stalinu, in Rusi niso imeli več interesa na prevzemanju svojih čet v Avstrijo zaradi Madžarske in Rumunije, je uporabil koroške Slovence izredno spretno za to, da jih je kratko in malo — prodal (kar se utegne izvršiti že jutri tudi s Trstom) za 150 milijonov dolarjev in nekaj drugih mastnih kosov gospodarske pečenke.

In za opisano splošno orientacijo angleške politike je prihajala in prihaja kakor nalašč katastrofalna politika Titovih razbojnikov. Ne moremo se čuditi, da so koroški (in tudi primorski) Slovenci med vojno in prvi čas po vojni tako slepo nasledili prevarantski komunistični demagogiji o narodnem osvobođenju, ker je bil pač njihov edini cilj, da se rešijo barbarskega nemškega (oziroma italijanskega) jarma, toda znak politične nezrelosti je, da na eni strani niso uvideli pravega cilja in značaja vse komunistične enostranske osvobodilne demagogije tudi še dolgo potem, ko je bila ta jasna že vsemu svetu, a na drugi strani, da niso pravčasno uvideli, da zapadnjaki iz povsem razumljivih razlogov za nobeno ceno niso voljni prepustiti slovenske Koroške (in Trsta z okolico) komunistični hidri, temveč so še nadalje sledili katastrofalni demagogiji komunistične OF.

njegovi gozdni »diplomati« pa na mednarodnih forumih, moskovskim oligarhom sploh nikoli ni šlo za drugo, kot za lastno imperialistično požrešnost, a nesrečno prizadeto slovensko prebivalstvo s političnim »vodstvom« v emigraciji vred pa tretjega izhoda videlo ni, temveč so prizadeti Slovenci na vseno kratkovidno prepuščali vsu iniciativo zgolj komunizmu, a emigrantsko politično »vodstvo« je ostalo zaradi svoje popolne nesposobnosti komodno pasivno ob strani, ker zanj je petnajst let »ni prišel čas« sploh za nobeno narodno politično akcijo, temveč obstoja vse njegovo »delo« v emigraciji zgolj v medsebojnem klikarskem intrigantstvu.

Tako se je zadnje dni nujno odigralo zopet eno izmed dejanj slovenske tragedije. Ali je to zadnje? Zaradi neupustljivih grehov, ki smo jih zakrivali prav vsi, se zelo bojimo, da nas čakajo še nadaljnja huda razočaranja, a glede koroških Slovencev se zelo, zelo bojimo, da je to dejanje res zadnje in da nam je komunizem to davno zibelko slovenske državnosti ter zibelko našega kulturnega preporoda dokončno upropastil in za vedno zaigral, dočim ne bo Trst izgubljen nikoli, pa naj pride kar hoče, kajti on je po sami naravi pretesno povezan s svojim zaledjem, pač je pa seveda katastrofalna komunistična politika, opirajoča se na politično nezrelost vsega naroda, tudi v tem predelu povzročila nedogledno politično razdejaje ter nepopisno komplicirala in otežila obupni slovenski boj za gol narodni obstanek.

- M. J.

Narodno romanje h Gospe Sveti

Od 11. do 21. julija nepreklicno se vsakdo lahko vpiše v seznam izletnikov v tajništvo SDZ v ul. Machiavelli 22-II, od 9-12 in 4-7 ure. Opozorjamo vse tiste, ki bi se hoteli udeležiti izleta, da je malo mest na razpolago.

Program in pogoji so sledeči: ODHOD iz Trsta v soboto 13. avgusta ob 14.50 z vlakom do Trbiža. Od Trbiža do Vrbskega jezera (ali kje v bližini) s pulmanom; večerja, prenočitev. V nedeljo zjutraj zajtrk, nato s pulmanom po slovenski

Koroški. Kosilo. Nadaljevanje izleta po Koroški. Večerja na Vrbskem jezeru. V ponedeljek zajtrk, nato romanje h Gospe Sveti s pulmanom. Kosilo. Popoldne ogled Celovca. Večerja. Nato povratek v Trst.

V teku so prošnje na finančno ministrstvo v Rimu in na Dunaju, da bi lahko življali popust na taksi za skupni potni list, ki znaša okoli 900 lir. Upamo, da nam bodo tako znižali v znatni meri. Če računamo v najslabšem primeru, da bomo morali plačati celo takso, bo

Spoštovani gospod urednik!

V zadnji številki Vašega uglednega lista »Demokracija« ste o zaključku letosnjega leta in istosajni izločitvi vrhovnega vodstva vse prosvete na Svobodnem tržaškem ozemlju v italijanske roke (kakor trpko se ujema to dvoje zlasti v pogledu komaj od mrtvih vstalega slovenskega šolstva!) napisali članek, protest proti temu komaj razumljivemu ukrepu Zavezniske vojske uprave, ki kaže popolno nerazumevanje slovenske preteklosti in sedanjosti na tem ozemlju.

Nimam torej ničesar pripomniti k nacemni stvari, katero ste spoznali pod naslovom »Naša prosveta«. Priznati pa moram, da me je od tega pisma pripravilo nekaj povsem drugega. V omenjenem članku, protestu, je namreč tudi stavek, ki me je, čeprav nisem šolnik, trpko presenetil in zabolil. V razčlenjevanju postopnega demontiranja, ki se je izvršilo v zadnjem času s slovenskim šolstvom na tem ozemlju, pravite namreč med drugim, da so pri tem »odgovorno sodelovali kratkovidni slovenski šolniki nedomačini«. Kot nedomačinu, beguncu, ki pa ves čas, kar je to menil, da zaradi tega, ker je moral zapustiti oziroma domaćijo, ki jo je preplaval ter jo še danes zaslužuje neslovenski komunizem, vendarle ni prišel na stavek, ampak na slovenski zemlji le med brate, se mi zdi, da s to Vašo ugotovitvijo ne more biti nekaj v redu.

Ko je pred štirimi leti na teh tleh po dobi mraka spet vzkliklo slovensko šolstvo, ki je pretekli mesec z zavidljivim uspehom zaključilo eno šolsko leto več, so odkrili tega srca in polni narodne zavesti ter dolžnosti priskočili temu delu na pomoč ravno šolniki domaćini nedomačini. Nihče ni vprašal kako in kaj, nihče se ni oziral niti na nevarnost, kateri se je s tistim trenutkom izpostavljal. Smrtna obsodba gospoda Barage v Ljubljani, bombni atentat na slovenske šolnike v Trstu, da navedem samo dva primera, so stvari, ki so znane gotovo tudi Vam. Z bistveno pomočjo nedomačinov je v letih nesodelovanja večina domaćega prebivalstva z Zavezniško vojsko upravo uspešno postavila na teh tleh visoko stavbo našega šolstva. Današnje razmere nam kažejo, kaj bi bilo, ako bi takratne trenutke zamudili. Teh šolnikov, ki so se izpostavlili vsem mogočim nevarnostim in očitkom ni pri njihovem delu vodilo ničesar drugega kot čisti idealizem ter visoki čut narodne dolžnosti, ki so jo vestno izpolnjevali.

Trpko je zato, če takšen človek, po vsem tem, kar je naredil v teh letih, čita obsodbo, da je sodeloval pri rušenju tega, kar je poomašal ustvarjati. Ponavljam: sam nisem eden izmed tistih šolnikov nedomačinov, toda prav dobro si predstavljam občutek, ki so jih lahko imeli ob čitanju Vašega kratkega protesta.

Kako je torej s tistim Vašim »odgovornim sodelovanjem kratkovidnih slovenskih šolnikov nedomačini«?

Izredni občni zbor

Slovenske demokratske zveze v Trstu

Odbor SDZ vabi člane na izredni občni zbor, ki bo v nedeljo 10. julija t.l. ob 10.^h v društvenih prostorih v ulici Machiavelli 22-II

Dnevni red:
Politične aktualnosti

Zaradi važnosti predmeta prosimo člane, da se polnoštevilno udeležijo izrednega občnega zbora.

znala cena potovanja skupno približno 6.800 lir. Upamo pa da bomo že v teku julija sporočili, da je cena znatno nižja.

Ob vpisninu mora vsak izletnik položiti 4.000.— lir in se obvezati, da ostali znesek plača do 6. avgusta 1949.

V pisarni SDZ bo vsak dobil točno navodila v pogledu potnega lista. Samo italijanski državljani dobijo potni list.

Izletniki iz nabrežinske občine naj se zgledajo pri g. prof. Floridanu Egonu, kateri je pooblaščen, da sprejme vpisnine in denar in daje tudi vsa potrebna navodila.

novi? Ne bom trdil, da med čredo belih ovac ne more zaiti tudi črna ovca, da se med mnogim opravičnim delom niso mogle dogoditi tudi nekatere napake? Vse to je popolnoma človeško. Ne bom trdil, da je takšen človek ali več ljudi lahko tudi nedomačin ali nedomačini. Toda Vi ste v svojem članku vse slovenske šolnike nedomačine posplošili, jih vrgli vse v en koš ter jih prikazali take, kakor da med njimi sploh ni poštenega človeka. Posploševanje, ki se tiče vseh slovenskih šolnikov nedomačinov, je premočno, je žaljivo in jemlje šolnikom ne samo njihov strokovni ugled, temveč tudi njihovo čast. Zaradi tega smatram, da Vaš posplošni očitki ni bil na mestu. Ako imate konkretne dokaze, potem bi jih morali navesti, v nobenem primeru pa niso dovoljeni tako splošni očitki napram osebam, katerim dolguje slovensko šolstvo na tržaškem svoj nastanek, razvoj in obstoj.

Dovolite mi ob koncu še eno kratko besedo. Ne mislim, da je posploševanje, na kakršnega sem naletel v primeru šolnikov nedomačinov (verjetno se Vam je ali pa se bo k tej stvari oglašil tudi kakšen šolnik nedomačin) izraz, rekel bi, nekatere splošne nejevolje, ki se zadnje čase pojavlja v precej otipljivi meri na Tržaškem proti nedomačinom, ki so morali zapustiti svoje domove ter iščejo gostoljubja na Primorskem. Hotel bi Vas samo opozoriti, da je v posploševanju takšen pojav ne samo nerazumljiv, ampak po mojem globokem prepričanju tudi škodljiv. Vseh skupaj — domaćinov in nedomačinov — nas je namreč še vedno premalo, da bi zacečili vse tiste rane, ki so bile prizadete Slovincem v preteklih 30. letih. Če domaćini morda od primera do primera naletavajo na ljudi, ki ne razumejo primorskega življenja, ki ne poznajo tukajšnjih prilik, ali vnašajo v tukajšnje razmere nekaj, kar ni v skladu z ravnovesjem prilik na tem ozemlju, potem je treba tega otroka imenovati s pravim imenom, ne pa — kar je gotovo zelo lahko, a nedopustljivo — posploševati in zaradi tega metati kamenje na vse nedomačine brez izjeme. Prepričan sem namreč, da ste tudi Vi, gospod urednik, imeli priliko ugotoviti, da je tudi med nedomačini mnogo takih, ki razumejo Primorsko in niso nikdar kralili tukajšnjega življenja, ampak so z vsemi silami pomagali in pomagajo k zopetnemu vzponu našega naroda na tem edinem še svobodnem kosku Slovenije. Take ljudi so Vaši očitki dvojno prizadeli.

Op. urednika: Z zadovoljstvom objavljamo pismo, ker je s tem podana prilika, da se razčisti razna vprašanja, ki so zaradi politične načelnosti, s katero so najtesneje povezana, potrebna temeljitejšega razpravljanja nego je to bil primer s kratkim člankom, ki smo ga objavili v pretekli številki. Zaradi kratke odmerjenega prostora se pa na našo prošnjo, ki je ponos tržaških Slovencev, povrnemo prihodnjič.

Leto dni spora med Titom in Sovjeti

28. junija je preteklo leto dni, kar je Kominform na pobudo sovjetske komunistične partije Tita in njegovo državo izobčil iz rdečega ljudskodemokratskega tabora. Ta dogodek je svetu razodel, da sovjetski podložniški blok kljub ideološki enotnosti in zunanji disciplini, izvirajoči iz strahu pred sovjetsko vojsko, le ni tako strnjen, kakor je to dopovedovala komunistična propaganda. Pokazalo se je, da so vse podložniške komunistične partije v sebi razdvojene in da vlada v njih hudo nasprotstvo med zvestimi hlapci Moskve, pa med tistimi, ki imajo sovjetskega gospodarskega ter političnega izkoriščanja dovolj.

Titovo izobčenje pomeni začetek javnega obračunavanja med tako imenovanim »nacionalnim« komunizmom in med onim, ki hoče ter mora biti le poslušno orodje sovjetskega imperializma; skratka, pomeni začetek razkroja v tisti ideološki in politični skupnosti, o kateri je bil svet prepričan, da je ne more niti načeti, kaj šele razbiti, nobena sila.

V luči te resnice je Titov upor proti Moskvi najhujši udarec, ki ga je sovjetski imperializem in z njim ves svetovni komunizem doživel od svoje zmagave v Rusiji dalje.

Ze samo dejstvo, da si je Tito

upal kljubovati obsodbi Kominforma in volji Sovjetov, je prineslo silno škodo sovjetskemu ugledu in vplivu. Nič manj kakor to je Sovjetom škodovalo, da so se pri presojanju svoje ideološke in politične moči, uračunali, ko so mislili, da bodo s papirnatimi izobčenjem in z nič manj papirnatimi pozivi zaleteli v Jugoslaviji vstajo proti Titu ter po ljudskem uporu zamenjali njegov režim s kominformističnim, sebi poslušnim. Preden so se te zmote zavedli, se je Tito z brezobzirno likvidacijo svojih, Moskvi vdanih nasprotnikov, in pa z moralno ter stvarno pomočjo Zahoda utrdil tako, da mu Sovjetska zveza brez vojne ne more več do

živenga. Vojne proti Titu pa danes ne more tvegati, ker bi z njo nujno sprožila evropski ter najbrž svetovni spopad, na katerega ni pripravljena.

Vsi ti dogodki so privedli do rojstva »titovstva«, kakor svet danes označuje odpor raznih komunističnih režimov in komunističnih posameznikov proti Moskvi in njeni izkoriščevalski imperialistični politiki. Do dna so pretresli ves politični in gospodarski sestav sovjetskega bloka ter zanj in za bodočnost Evrope povzročili posledice, katerih daljnosežni pomen bomo lahko pravilno ocenjevali šele čez čas.

nje, ki tam vlada. Res je tudi, da imajo komunisti nagnosko sposobnost presoje, kje je prava sila; le malo jih je med njimi, ki imajo dovolj športnega nagona ali blazne nepremišljenosti, da bi tvegali svoje življenje za uspeh Tita v njegovi borbi s Stalinovo močjo.

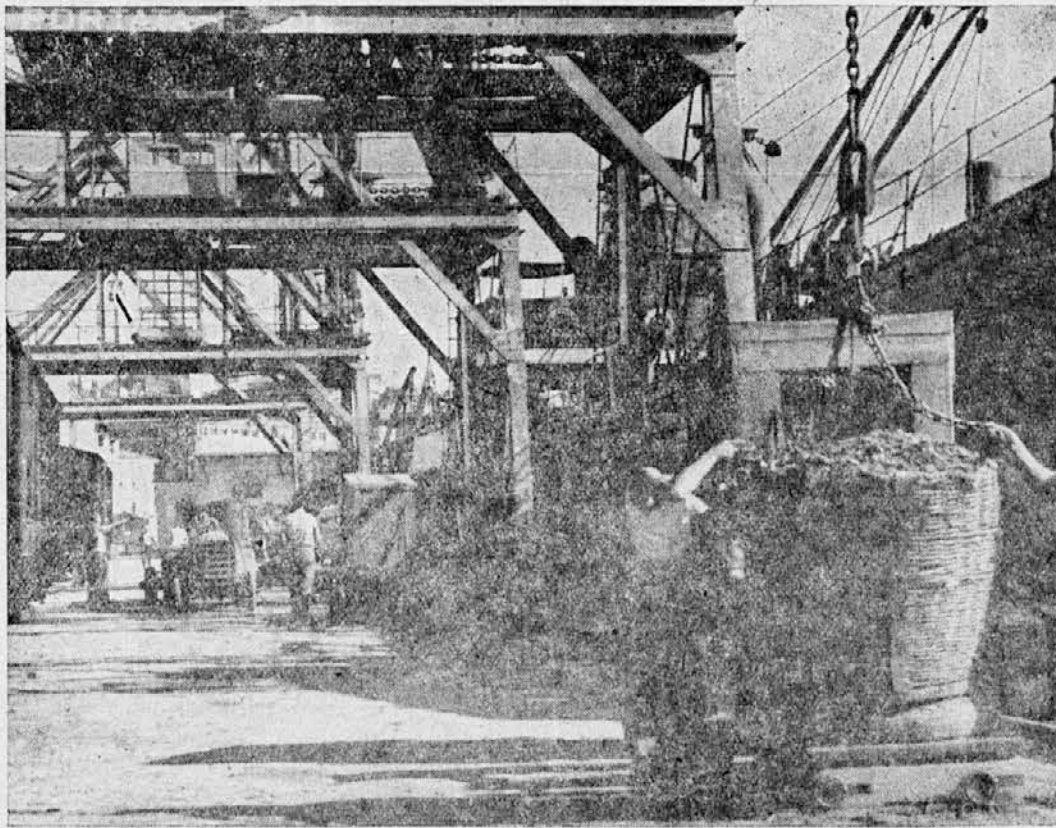
Obžalovati moramo, da niso niti zavezniški posvetili več časa ali premišljevanja politični vzgoji Slovencev. Trst je skoraj edino preostalo področje v Evropi, kjer živi slovansko prebivalstvo v pogojih politične svobode, in bi lahko bil postal žarišče, da celo odskočna deska, v gibanju za osvoboditev vzhodne Evrope. Namesto tega so dogodki, ki so večji kakor njihovi lastni problemi in tuji tem problemom, nepreklicno prisilili Tržčane v frontno črto bitke, ki divja med obema nacionalizmom. Koncem koncev nihče, niti Italijani, niti Jugoslavlani ali Tržčani, nimajo koristi od tega položaja. Kdor želi Trstu dobro, mora upati, da se bo mesto izognilo nevarnosti, ki tiči v njegovem sedanjem položaju, namreč da bi bilo združeno med zgornjim in spodnjim milskim kamnom italijanskih in slovanskih ozemeljskih teženj.

Članek uglednega časnikarja Auberon-a Herberta v angleški katoliški reviji »The Tablet« od 25. junija 1949.

ERP tovor za Avstrijo v tržaški luki

Pristaniški urad ameriških sil v Avstriji poroča, da je v zadnjih 10 dneh prispelo v tržaško luko 8 ladij s skupno 26.400 tonami ERP tovora.

Ta tovor je obsegal 18.748 ton pšenice, 2.965 ton riža, 1.018 suhega graha, 1.963 ton rži, 737 ton volne, 616 ton sojnega olja, 353 ton olja iz bombaževga semena.

Evropski obnovitveni načrt je stopnjeval promet iz Trsta v Avstrijo v izredni meri. V prvih 6 mesecih leta 1949 je namreč Avstrija prejela preko tržaške luke 550.000 ton blaga v okviru Marshallovega načrta. Ze samo te dobave za Avstrijo so omogočile zaslužek 2000. nakladalcev in razkladalcev v tržaškem pristanišču. Na sliki vidimo pošiljko industrijskih surovin, ki jih pošilja Evropski obnovitveni načrt za Avstrijo preko tržaške luke.

0 vzrokih nastanka tržaškega bogastva

Nekaj besed o gospodarskem razvoju Trsta v teku stoletij. Trst kot svetovno pristanišče in kot vrata v srednjo in vzhodno Evropo

III.

Iz statističnih podatkov tržaške trgovinske zbornice vidimo, da je blagovni promet v tržaški luki v dobi med obema svetovnima vojnama v povprečju zaostajal za prometom iz leta 1913. Sele v letu 1938 je dosegel predvojno višino (približno 3.400.000 ton).

Vsi pa vemo, da se je med letom 1913 in letom 1938 število tržaškega prebivalstva znatno zvišalo. (Leta 1913 je Trst štel približno 210.000 prebivalcev, leta 1938 pa približno 260.000). Ena izmed posledic tega zvišanja prebivalstva je bila ta, da je na glavo tržaškega prebivalstva odpadel manjši odstotek dobička iz trgovskega prometa. Delež povprečnega Tržčana pri dohodku iz tržaškega blagovnega prometa se je zmanjšal namreč približno za 20 odstotkov. (Leta 1913 je odpadlo na posameznega Tržčana 16,2 ton blagovnega prometa; leta 1938 pa le 13,1 ton).

Očividno je torej med 1920 in 1940 nastala potreba poskrbeti se za drug vir dohodkov za Tržčane, kajti sicer bi se življenjska raven v Trstu preobčutno znižala. Tako vidimo, da je skušala italijanska vlada v dobi med obema svetovnima vojnama od pomoči tržaškim težavam na ta način, da je podpirala INDUSTRIJSKO delavnost našega mesta in tako poskrbela za zaslužek znatnemu številu prebivalstva. Kljub temu pa moramo ugotoviti, da realni zaslužek povprečnega Tržčana v letu 1938 ni dosegel višine iz leta 1913.

Prisla je druga svetovna vojna in z njo velike spremembe ter velika razdejavanja v tržaškem industrijskem predelu. Tržaška luka, ki je še vedno glavni vir dohodka za

tržaško prebivalstvo, je bila po vojni paralizirana zaradi silnega zmanjšanja prometa med tržaškim zaledjem in velikim svetom. Tudi ladjevja ni bilo dovolj in kopne prometne zveze so bile deloma porušene. Velik del tržaške industrije je bil v razvalinah in Tržčanom je grozila prava pravcata katastrofa, kot jo doživljajo naši bratje in sosedje onkraj Fernetic.

Ce bi v teh povojnih letih ne bilo pomoči od zunaj (»Začasna ameriška pomoč« je razdelila za 12 milijonov dolarjev, t. j. 7 milijard lir blaga med Tržčane), bi Trst doživel po drugi svetovni vojni svoje najbolj črne dni.

Ta začasna pomoč je ohranila Tržčane in njihovo gospodarstvo sicer pri življenju, ni pa jim dala možnosti, da bi spet sami začeli služiti svoj kruh. Res, da so bile v prvih treh letih po vojni zacementirane nekatere najbolj skeleče rane v tržaškem gospodarstvu, (luški promet je začel oživljati, industrijska podjetja so pričeli obnavljati), vendar se osnova tržaškega gospodarstva ni mnogo uvrstila. Promet z zaledjem, ki je tržaškemu mestu omogočil gospodarsko blaginjo, še vedno ni oživiljen v toliki meri, da bi ga bilo mogoče primerjati s predvojnimi. Čeprav je n. pr. blagovni promet z Avstrijo dosegel v zadnjih mesecih nesluteno višino, je treba pripomniti, da vsebuje ta promet v pretežni meri blago, ki ga pošiljajo Združene države preko Trsta v Avstrijo, promet torej, ki bo deloma ponehal, ko bo prenehal delovati Evropski obnovitveni načrt in ko zasedbene čete zapuste Avstrijo.

Tudi tržaška industrija še ne stoji trdno na nogah, kljub temu da

tovarne deloma obratujejo in marsikdo celo resno dvomi o tem, da ima večji del tržaške industrije sploh resne izgleda na trajen uspeh.

Z nastopom Evropskega obnovitvenega načrta pred približno letom dni, so se odprle tudi Trstu nove možnosti gospodarskega procvita. Kot vsi vemo, je Evropski obnovitveni načrt omogočil Tržčanom dobavo pomembnih količin poceni živil. Evropski obnovitveni načrt je razen tega dobavil tržaški industriji nekatere dragocene surovine, ki so omogočile številnim obratom nadaljevati delo in v nekaterih primerih (kot n. pr. rafineriji jedilnega olja in tržaškim plavžem) na novo začeti z delom. Vendar Trst pričakuje od Evropskega obnovitvenega načrta še nadaljnjih prednosti. Vsi vemo, da gre gospodarska politika Evropskega obnovitvenega načrta za tem, da požiwi gospodarsko sodelovanje med evropskimi državami. Od tega gospodarskega sodelovanja ter s tem v zvezi povečanega blagovnega prometa si posebne velike koristi obeta vprav tržaška luka, ki je najpomembnejši vir dohodkov našega mesta.

Nakazila ECA za Trst do 31. maja 1949

Statistični in poročevalni oddelki Uprave za gospodarsko sodelovanje je izdal statistični pregled odobritve za nakup blaga za anglo-ameriško področje Svobodnega tržaškega ozemlja od 3. aprila 1948 do 31. maja 1949. Iz tega pregleda je razvidno, da je to področje v navedeni dobi prejelo nakazila za 13.400.000 dolarjev in sicer sledečega blaga:

Zivila in poljedelski pridelki

Pšenica	dol. 3.600.000
Pšenična moka	2.500.000
Ameriški lešniki	500.000
Slanina	400.000
Loj	100.000
Druge maščobe	700.000
Meso	700.000
Mlečni izdelki	1.200.000
Sočivje in sočivji izd.	200.000
S k u p a j	dolarjev 9.300.000.

Goriva

Premog in premogovni izdelki	dolarjev 300.000
Goriva skupaj	dolarjev 300.000.

Surovine in polizdelki

Neželezne kovine (baker)	dolarjev 200.000
Železni in jekleni izdelki	dol. 300.000
Kemični izdelki	dol. 200.000
Zdravila in farmaceutični izdelki	dol. 100.000
Les in lesni izdelki	100.000
Smola in kolofonija	100.000
S k u p a j	dolarjev 1.000.000

Razni industrijski predmeti

.	dolarjev 100.000
-----------	------------------

SKUPNI PREGLED:

Zivila in poljedelski pridelki	dolarjev 9.300.000
Industrijsko blago	dol. 1.400.000
Pomorski prevozi	2.700.000
SPLOSNO SKUPAJ	dol. 13.400.000.

Dr. Anton Novačan

Medved Samaritan

Andreju Z. Višinskemu

Motto: Gorje kmetu, ki mu sosed njivo orje!
Stjepan Radić

Na meji Svabonov koroški mož
dobi od njih po glavi in v prvi nož,
ograbljen, prebit od sile tuje
v deželi lastni na tleh vzdihuje
in plaka
in čaka,
da se ga v sili
nekdo usmili.

Pa pride mimo Leviatan
ves z zvezdami posut velikan.
»O, tale od svoje svobode kipa
svobodo na vse strani razsipala —
pomisli revež in k njemu zatuli —
zaman!
Velikan
odpljune in dalje v ustih chewing gum žuli.

Potem se priziblje ošabni Anglež,
vzdiguje obrvi in kakor je že
previden krog reveža krog napravi,
se zaustavi...

»O, yes,
siromak si res! —
še pravi,
pomrda nozdrvi
in gre naprej kot šel je prvi.

Stopica zdaj tretji — saj ta je Francoz
načičkan, duhteč od vonjave mimos.
»Prijatelj naš starila — in ranjenik
zažene k njemu velik krik,
bolestno se zvija in kaže na rane
in prosi, naj ta mu pomaga, da vstane!
Ne utegne Francoz,
godrnja skozi nos:
»Le Tenda in Briga me briga! — Va t'en! —
in stopi na stran...

Tedaj prilomasti medvedji Andrej,
talent, duhovit in zgovoren brez mej.
»Moj brat jel! Ta mi gotovo postreže,
mi dvigne glavo in rane obveže,
iz prsi potegne smrtni nož! —
tako zveseli se koroški mož.
In glej,
Andrej
nad ranjenim bratom ginjen trepeče,

obljubi pomoč, usmiljeno reče:

»Potrpi! Za čas ti rane izmijem,
hladilnega olja vanje nalijem,
v gostilni ležišče za tebe plačam,
obleko ti dam... še kapico k hlačam —
to šapko rdečo
za komunajarsko srečo!
Ne plakaaj,
počakaj,
jaz kmalu se vrnem,
ko tam v Parizu čebele ogrnem'a

In res je ogrnil, ker drugih ni smel,
sto pederet rojev koroških čebel...
vsak roj za milijoneček kot sveti Gal,
ki z licem svetniškim čebele je kral.
Nato je oblekel rdeči talar
in v sebi mrmraje: »Dolar je dolar...
na poti nazaj siromaka obiskal
in s težko vestjo oči zatiskal
pred njim: »Da, vot, ti Karjošec, tebi, capin,
jaz bil bi pomagal, Slovenije sin,
da nisi poprej že druge prosil
in svoje gorje po svetu raztrosil!«
To rečki mu nož še globlje potisne,
mu stopi za vrat, da Slovenija vrisne:
»O, Moskovitar,
hinaovski očitar!...

Tak »lovko« je medved Samaritan
postrgal dobiček iz naših ran!

In zopet so deli na Karavanke
med nas in Korošče debele planke...

Na tleh tam leži koroški mož
prebit, brez čebel in v prsih noži!
On ve, da bodo ga zopet bili,
mu jezik jemali in ga dušili,
selili —
morili!

In čaka, trpi, drži se z zobmi
in ne izpusti
do zadnje kaplje krvi!

A mi?

Tuje besede: Leviatan: veliki tvor
iz Sv. pisma, Knjiga Jobova.
Chewing gum: gumi za usta,
ki ga žvečijo Amerikanci. O,
yes: angleška beseda, ki pomeni
da, seveda! Tenda in Briga:
del zemlje, ki so ga vzel
Francozi za sebe od Italije po
zadnji vojni. Va t'en!: franco-
ski velelnik, ki pomeni: Pojdi
proč! Da, vot: ruski medmet
za naše da, evo! Karjošec: ru-
ska izgovorjava za ime Koro-
šec. Lovko: zelo rabljena ruska
beseda in pomeni med našim
spretno, zvičajno.

Kaj je prineslo Trstu prvo leto Marshallovega načrta?

Brezplačne dobave Evropskega obnovitvenega načrta tržaškemu prebivalstvu in tržaški industriji:

moke in žita	za 4.190.000.000 lir
masti in olja	» 1.220.000.000 »
mleka	» 858.000.000 »
mesa in drugih živil	» 231.000.000 »
Skupaj hrane	za 6.499.000.000 lir
mineralnih olj	za 2.020.000.000 lir
premoga	» 672.000.000 »
raznih surovin	» 554.000.000 »
strojev in orodja	» 407.000.000 »
železa in drugih kovin	» 102.000.000 »
zdravil	» 3.755.000.000 lir
Skupaj	za 10.254.000.000 lir
VSEGA SKUPAJ	za 10.254.000.000 lir

Naši komunisti zmerjajo Marshallov načrt in govorijo o slabih časih. Naj bi raje malo pomislili, kaj bi šele bilo brez pomoči Evropskega obnovitvenega načrta.

Vesti s Tržaškega

Slovinci, vpisujte svoje otroke v slovenske počitniške kolonije

Slovensko dobrodelno društvo in Slovensko karitativno društvo v Trstu bosta letos priredili za otroke slovenskih osnovnih šol počitniške kolonije v nekaterih krajih tržaškega področja in verjetno tudi v Zabnicah in Kanalski dolini. Opozorjamo starše otrok, da poskrbijo takoj za vpis otrok v kolonije pri zaupnikih dobrodelnega in karitativnega društva pri posameznih šolah, kjer dobijo tudi vsa potrebna pojasnila. Počitniške kolonije se bodo pričele v drugi polovici tega meseca, kar bo javljeno v listih in preko radia.

Zaupniki »Odbora za slovenske šolske kolonije« se bodo v teh dneh zglasili tudi na vašem domu z nabitralno polo, ki je overovljena od obeh podpornih ustanov. Naj ne bo zavednega Slovence, ki bi odrekel svojo pomoč, če jo lahko da. Slovensko dobrodelno društvo Slovensko karitativno društvo

Šentjakobska šolska mladina

Sentjakobska šolska mladina bo imela v nedeljo, 10. julija ob 17.30 uri prireditev s pestrnim sporedom v Marijinem domu v ulici Risorta. Po prireditvi bo srečeval. Ne zamudite lepe prilike in počastite naše otroke s svojim obiskom!

Prošnje za popravilo nepremičnin, ki so bile med vojno poškodovane

Na podlagi ukaza št. 122, ki ga je pred kratkim podpisal generalni ravnatelj za civilne zadeve, je treba vse prošnje za popravilo nepremičnin na anglo-ameriškem področju Svobodnega tržaškega ozemlja, ki so bile med vojno poškodovane, predložiti do 31. julija. Poškodovane nepremičnine obnavlja tehnični oddelek ZVU na podlagi ukaza št. 32. Ukaz št. 122 bo stopil v veljavo na dan objave v prihodnji številki uradnega lista.

Določbe o letošnjem lovu

Zavezniška vojaška uprava je z ukazom št. 124 popravila in razširila določbe ukaza št. 307 o lovu v sezoni 1948-49 tudi na lovsko sezono 1949-50.

Odstavek 2. novega ukaza določa, da je dovoljen lov na prepelice in grlice od 1. avgusta do 31. decembra; na divje race (razen racmanov) in močvirniške od 1. avgusta do 30. aprila; na divje racmane in skalnate golobe od 15. avgusta do 28. februarja; na golobe grivarje od 15. avgusta do 31. marca; na divje peteline in drozge od 1. septembra do 31. marca; na zajce, na fazane - samce in skalnate jerebe od 1. oktobra do 31. decembra. Lov z limanicami bo dovoljen od 1. septembra do 31. decembra.

Odstavek 3. ukaza št. 124 spreminja sedanje določbe in prepoveduje v prihodnji lovski sezoni lov ptic z mrežami.

Vodstvo prosvetnega urada in oddelka za delo izročeno krajevnim uradnikom

V svojem poročilu o upravi anglo-ameriškega področja Svobodnega tržaškega ozemlja za tromesečje, ki je končalo 30. septembra 1948, je general T. S. Airey, poveljnik področja, sporočil, da bodo nekateri osrednji upravni oddelki izročeni krajevnim uradnikom. Sedaj je določeno, da se ta politika izvede za prosvetni urad Zavezniške vojaške uprave in za oddelke za delo.

Prosvetni urad bo nadaljeval svoje delo v sedanji obliki, načeloval pa mu bo usposobljeni krajevni uradnik, imenovan od Zavezniške vojaške uprave, ki bo odgovoren ravnatelju za notranje za-

deve. Oddelku za delo bo načeloval usposobljeni krajevni uradnik, ki ga bo imenovala Zavezniška vojaška uprava in ki bo odgovoren generalnemu ravnatelju za civilne zadeve. Dosedanji zavezniški častnik, ki je načeljeval uradu za delo, bo postal svetovalec generalnega ravnatelja za civilne zadeve v zadevah dela in v tem svojstvu vzdrževal tesno zvezo med krajevnimi uradi za delo in Zavezniško vojaško upravo.

Odsek, ki se je doslej bavil z za-
devami manjšin na področju v okviru ravnateljstva za notranje zadeve pri Zavezniški vojaški upravi, se bo odslej imenoval »urad za manjšinske zadeve«.

Ameriška pšenica za Trst

Priplula je v tržaško pristanišče ladja »Edison Marinera«, ki je pripeljala iz Združenih držav za razdelitev na britansko - ameriškem področju Svobodnega tržaškega ozemlja 9.896 ton ERP tovora pšenice.

Občinske komisije za izdajanje obrtnih dovoljenj

Pred kratkim podpisani ukaz ZVU št. 125 popravljajo obstoječe določbe glede občinskih komisij za izdajanje trgovskih in krošnjarskih obrtnih dovoljenj ter delavskih knjižic rokodelcem.

Clen 1. pooblašča župane na področju, da imenujejo bodoče komisije. Clen 1. tudi jemlje Trgovski zbornici pravico odločanja glede prošnji in prizivov v zvezi z občinskimi komisijami. Clen 2. in 3. ukaza št. 125 predpisujeta sestavo občinskih komisij. Vsem komisijam bo načeloval župan ali njegov pooblaščenec.

Gradnja stanovanjskih hiš v Sesljanu, Devinu in Nabrežini

Zavezniška vojaška uprava je odobrila 33 milijonov lir za gradnjo dveh stanovanjskih hiš v Sesljanu in štirih v Devinu in Nabrežini. Hiše bodo imele skupno 24 stanovanj.

V Devinu in Nabrežini bo gradila hiše stavbena družba Barzellato in Freschi iz Trsta, ki je prevzela to delo za 22 milijonov 500 tisoč lir. Gradnja hiš v Sesljanu pa je bila oddana tržaški stavbeni družbi Schiozzi za 10 milijonov 500 tisoč lir.

Pri teh delih bo zaposlenih okoli 150 delavcev več mesecev.

Z Brega

Okoli naših kmetov hodi par ljudi, ki agitirajo za nekatere kmetijske zadruge. Tem ljudem pa ni mar za našega kmeta in človeka! Oni so agenti italijanskih organizacij, ki hočejo našega človeka vpreči v italijanski jarem in odvisnost pod krinko navidez nedolžnih gospodarskih ustanov. Naše kmete pozivamo, da takim tujim agentom ne nasledajo! Izdajalcev naš narod ne bo trpel med seboj, najmanj v dneh, ko gre za njegov obstoj.

Zato je dolžnost vsakega poštenega Slovence, da takim lažkim plačanim agentom pove v brk, da jim ne bo delal tlake in pristopil v organizacije, ki hočejo razkrajati naše narodno telo, zato da bodo brezvestni agenti vlekli mastne juževne plače.

Šolska razstava v Nabrežini

V primeru z lansko razstavo kaže letošnja razstava prav viden napredek. Na razstavi je izloženih več izdelkov, ki se odlikujejo po svoji dovršenosti in po svoji skrbni in natančni izdelavi. Izredno lepe in učinkovite so risbe, ki prikazujejo narodne ornamente na stiliziranih cveticah in na pirih. Bogata in pestra je izložba ženskih

ročnih del. Tu vidimo zanimive garniture, to je prte in prtiče v belem in barvanem blagu z vločki in vezinami raznih vzorcev, potem krošnje pletene prte, pletene volnene jopiče, posteljno perilo s senenim vodom, žensko perilo iz barvanega opala in svilu, otročje pletene obleke, pletene čipke in še marsikaj drugega. Prav praktičen in uporaben je album z različnimi vzorci pletenin s podrobno razlago. Kar se tiče moških del, je treba omeniti predvsem različna kamnarska dela, kakor nagrobne spomenike, cvetlična korita, brokirane žare, okroglo kamnito mizico ter razne manjše predmete, kot obtežnike, pivnike in prav originalen črnolnik, v katerem so vklesane note naše narodne himne: »Naprej zastava Slave«. Po svoji čisti in dobri izdelavi se odlikujejo tudi risbe nagrobnih spomenikov in strojnih delov v različnem merilu.

Ob zaključku razstave moremo, vodstvu šole prav lepo čestitati ob tako lepem uspehu. Nabrežinci in okoličani želimo, da bi se ta industrijski tečaj spopolnil odtodno odtodno kot triletna strokovna šola z rangom srednje šole. Zato apeliramo na novi občinski svet, da podpre želje in prizadevanja vseh zainteresiranih Nabrežincev in okoličanov, da se dá temu tečaju možnost vsestranskega razvoja in dopolnitve s tretjim razredom. S tem bi pridobila naša kamnarska Nabrežina važen in potreben učni zavod, kar bi bilo v korist vsem, zlasti pa naši slovenski mladini.

Mačkovlje

Mi Mačkovljani se pri »Demokraciji« malo oglašamo. Ne mislite pa, da smo morda sami »uairsarje« ali ne vem kaj neki! Mi smo po veliki večini pošteni in zavedni Slovenci. Tudi pri volitvah smo to pokazali. Zato je večina volivcev naše vasi glasovala za N. L.

»Uairsarje« sami priznavajo, da je njih v naši vasi manj kot nas. Sramujejo se »fratelova« okoliških vasi, zato so dali v »Delo« sliko: kamijon z volivci. Spodaj pa so napisali, da so to Mačkovljani, ki so prišli v Dolino, da oddajo svoj glas SIAU!... Mi pa vemo, da so peljali kamijoni v Dolino vse volivce in ne le »uairsarje«. Zakaj so naslikali ravno mačkovljanske volivce? Zato, da bi dali razumeti vsem bralcem »Delo«, da so tudi pri nas zmagali »fratelančniki«. Sami pa priznajo, čeprav neradi, da to ni res.

Mačkovljani smo trezni Slovenci in se zato ne pustimo in se ne bomo pustili teptati od italijanskih Vidljivih komunistov. Ker je večina naših volivcev oddala svoj glas N. L., je dolinske »uairsarje« seveda zelo razjezilo. Nekdo je dejal: »Vi ničvredneži ste krivi, da se je razširil duh protikomunizma tudi v Dolini!« — In kaj je dobil v odgovor? — »Zahvalite Boga!«

Nič se ne bomo hvallili. To pa, da ne verjamemo lažljivim obljubam, ki so jih nam trobili, moramo povedati. Zelo nam je žal, da nekateri niso še spregledali. Tudi pri nas upajo nekateri revčiki: »Sedaj bodo prišli Rusi, napravili bodo vodovode, električno napeljavno, pralnice, napajalnice itd.«

Mi pa jih po volitvah dan za dnem spodbujamo k delu, ki je tako potrebno...

Oni pa samo molčijo!

Šolska prireditve v Slivnem

Na Petrovo je imela šolska mladina v Slivnem svoj praznik. Pokazati je hotela staršem in prijateljem, da med letom ni spala, ampak je delala in si bistrila duha. Na lepem in obširnem dvorišču g. Terčona je bil prav okusno pripravljen odrek, katerega so naredili nadzve delavni slivenski fantje. Ob 18. uri se je zbrala na dvorišču velika množica vaščanov in okoličanov. Prireditve sta počastila s svojim obiskom g. župan Kralj Oto in g. dekan Stanta Vinko.

Spored je bil zelo bogat in pester. Pred prireditvijo je zbrane pozdravila učenka Terčona Vida. Lepo in z občutkom je Marušič Božo podal Kuncičevo »slovensko besedo«. Zbor deklic in dečkov je mojstrsko podal Prešernovo »Zdravljico«. Nato so z otroško prikupnostjo in prijaznostjo Brišček Franc, Perič Stanko, Leban Irena in Terčon Vida podali in prikazali Zupančičevo »Mehurček«.

Z uspehom in naravnost impozantno so deklice podale simbolično vajo »Peričice«.

Za tem je bila na sporedu Gregorčičeva »Domovina«, katero je recitacijsko odlično in brezhibno podal Perič Danilo.

Ljubek je bil tudi nastop »Triženke« malih Kralj Božene, Leban Irene in Fabjan Mirande. Za recitacijo »Naš narodni dom« je nastopila »Slovenska skupina«. Dečki in deklice so ob spremljavi harmonikarja g. Kralj Iva prisrčno in dovršeno podali slovensko obeležje v pesmijo in svojimi narodnimi nošami.

Za Koscem je sledila Zupančičeva »Ciciban in čebela«. Ta točka je bila najboljša in najbolj izvedena. Ciciban plavalaslega Perič Edita je bil resnični nagajivi Ciciban. Tudi čebelica Bastjančič Lidija je bila prikupna.

Fantje so hoteli tudi pokazati, da so korenjaki, zato so prikazali prav po fantovski »Hajd na noge«.

Za recitacijo »Nekje leži zemlja« Terčon Vida, je Perič Danilo z občutkom zapel »Cigana«. »Moji mami« je sledil balet »Slovensko dekle«. Deklice Terčon Vida, Kralj Ana, Kralj Zmaga, Terčon Anica, Bastjančič Lidija in Rožman Jolanda so izurjeno kot prave baletke podale ta lepi slovenski motiv.

Nato so otroci prav lepo podali Bevkovo enodejanko »Neubogljivica«.

Prireditve je zaključila pesem »Na počitnice«.

Vsi navzoči so s prireditve odšli zadovoljni in navdušeni. Vse naše priznanje zasluži učiteljica gđc. Skupek Draga, ki je pripravila to odlično prireditev. Le njej gre naša iskrena zahvala. Slivenski šolski mladini pa naše najtoplejše čestitke in želje k nadaljnjemu uspehom.

Vesti z Goriškega

Nekaj misli o zadnji dijaški prireditvi v Gorici

V nedeljo dne 3. julija je goriško dijaštvo priredilo v kinodvorani na Travniku sklepno prireditev.

S tem nastopom je hotelo dijaštvo v Gorici pokazati svoje letošnje uspehe, ker tak je namreč namen vseh sklepnih prireditev koncem šolskega leta.

Na krivi poti bi bili, da se ne izrazimo bolj porazno za prireditelje, če bi morali soditi o sposobnosti goriških diakov po tej prireditvi. Če bi dijakov ne poznali, bi jim celo sposobnosti odrekali; kaj temu ni tako. Profesorje, ki so se lepo izkazali lani o priliki takratne šolske prireditve, bi radi vprašali, zakaj se letošnje leto ni priredila taka sklepna prireditev?!

Pa preidimo k prireditvi sami. Velika napaka pri sestavljanju sporeda je bila ta, da so prireditelji hoteli zgostiti v eno samo prireditev kar štiri proslave. Ne gre. Linhartova »Zupanova Micka« v celoti bi bila dovolj. Cankarja in Zupančiča bi se pa lahko spomnili pozneje s prireditvijo, ki bi prikazala v pravi luči pomen nove književnosti v celoti. Pri »Zupanovi Micki« so podali svoje like zelo dobro župan, Micka in zlasti Glazek. Anže je bil premalo kmečki, vloge ostalih so bile premalo izdelane. »Sonetni venec« so recitali v celoti srednješolci in je precej šepal. Ker niso vsi dijaki podajali dobro, je zato izpadel kot venec v katerem so vpletene dišeče in suhe rože.

Cankarjeva dela so dijaki čitali zadovoljivo, bilo pa je to le navadno čitanje, kar je za slično prireditev premalo.

Zadnji del predstave bi lahko opustili.

Ce bi režiserja ne poznali iz prejšnje prireditve, bi mu bili prisodili po krivici nesposobnost. Preblizu pa je akademija goriških visokošolcev, s katero je dokazal, kako odlično lahko nastopijo goriški dijaki.

Za zaključek pa moramo izraziti naše prepričanje, da se bodo prihodnje leto srednješolci pokazali spet v svoji pravi luči in to s sprejemanjem svojih profesorjev, akademiki pa morda tudi v najkrajšem z igro, lažje vsebine, da bodo poslušalci zapuščali dvorano s takim zadovoljstvom in ponosom, kot so jo že večkrat v preteklosti.

Opozorilo beguncem

Begunci, ki niso optirali, se obveščajo, da si morajo preskrbeti izkaznico IRO v Gorici do 25. t. m., ker bi se v nasprotnem primeru lahko zgodilo, da jim kvestura prepove bivanje v Italiji. Zvedeli smo namreč, da kvestura pregleduje položaj vsakega tujca in v treh mesecih odloči o njegovi pravici do bivanja, odnosno o njegovem izgonu. Urad IRO pa izdaja izkaznice samo še do 25. t. m.

Unrino volneno blago na razpolago

V razpečevalnici »Unrra-blag« v Gorici v ulici Petrarca 1 zraven ljudskega doma se od 20. t. m. prodaja volnena tkanina. Pri nakupu je treba predložiti odrezke Unrra-izkaznice ali pa živilsko kaznino.

Grozni somini

V torek 21. junija se je pred goriškim Tribunalom vršila kazenska razprava proti trem bivšim fašističnim miličnikom, ki so leta 1942. odrezali glavo v boju padlega slovenskega partizana, in jo na kolu napičeno nosili po vasi v Podbrdu. Na razpravi so pokazali sliko, ki prikazuje tri smehljajoče se fašiste, ko nosijo to glavo po vasi. Obujanje tega strašnega in divjaškega prizora je zbudilo med poslušalci v razpravni dvorani val ogorčenja proti trem krivcem, od katerih pa je bil prisoten le eden. Sodisce je obsodilo vse tri, Angela Bonutija, Pasquala De Leto in Angela Baschero, vsi trije iz notranjosti Italije. Prvega in drugega na dve leti, tretjega pa na tri leta ječe. Istočasno pa je vsem trem podelilo amnistijo.

landi so izurjeno kot prave baletke podale ta lepi slovenski motiv. Nato so otroci prav lepo podali Bevkovo enodejanko »Neubogljivica«.

Prireditve je zaključila pesem »Na počitnice«.

Vsi navzoči so s prireditve odšli zadovoljni in navdušeni. Vse naše priznanje zasluži učiteljica gđc. Skupek Draga, ki je pripravila to odlično prireditev. Le njej gre naša iskrena zahvala. Slivenski šolski mladini pa naše najtoplejše čestitke in želje k nadaljnjemu uspehom.

Smrti na meji

29. junija ob dveh zjutraj je mitra Titovega miličnika, stražnika na severni postaji v Gorici, podrla neznanega moškega pet metrov proč od meje. Človek je obležal na tleh pri polni zavesti in ljudje to stran meje, v Italijo so slišali njegove besede, ki so prosile usmiljenja: »Pusti me živeti, imam tri otroke. Toda v tem hipu je zverinski Titovec sprožil mitro še enkrat in napravil konec življenju očeta, ki morda ni imel niti namena bežati čez mejo, saj trdijo, da so ga slišali, kako se je prejel razgovorjal s stražnikom. Trdijo, da se je ubiti oče imenoval Narciz Oblak, ki so mu Italijani prej enkrat spremenili priimek v Nuvo-lari. Star 34 let, doma iz Gorice, ulica sv. Antona 13, po poklicu šofer.

Opozorilo

Zakladno ministrstvo sporoča, da morajo vsi tisti, ki imajo kakke terjatve napram občinam, iz ozemlja, ki ga je Italija odstopila Jugoslaviji, ali napram javnim ustanovam iz tistega ozemlja, *prijaviti* te terjatve do 26. julija 1949. Prijave je treba nasloviti na zakladno ministrstvo v Rim (Ministero del Tesoro - Roma) in jih podpreti s tozadevnimi listinami. Za pojasnila naj se prizadeji obrnejo na »Associazione nazionale danneggiati di guerra« - Gorica, Corso Roosevelt 10.

Otroški tabor v Števerjanu

V nedeljo 26. junija se je vršil v Števerjanu otroški tabor. Na ta lepi grčiček je prišlo kakih pet sto otrok iz ljudskih šol v najboljšem razpoloženju. Postreženi so bili lepo in dobro. Upamo in želimo, da bo prihodnje leto tudi za prireditev lepše, poskrbljeno.

Član OZNE je padel

V torek 28. junija so v Kojskem pokopali člana Titove OZNE, Skorjanca Avgusta, ki je prav za prav doma iz Števerjana. Pogreb je bil seveda samo komunističen, brez duhovnika. Fantu je bilo komaj 24 let. Našli so ga mrtvega s prestreljenimi prsi tam nekje pri Ilirski Bistrici. O njem trdijo, da se je čisto hvallil »kako lepo je streljati ljudi ob luninem svitu«. Kakor izgleda je tudi zanj luna posvetila...

Rupa

V nedeljo 26. junija smo imeli tudi pri nas prvo sv. obhajilo. Domači župnik č. g. Reja je k temu prazniku prav lepo pripravil naše otroke, ki so s svojim lepim obnašanjem zadovoljili vsakogar, zlasti pa starše, ki si obetamo, da bodo živeli nedolžni in pošteni, čisti v duši in v srcu, zvesti sinovi slovenskega naroda. Da bi jim bila pot v življenju brez trnja, kakor je bila nam odraslim!

Romarska cerkev na Sv. Višarjah

Romarska cerkev na Višarjah je bila 24. m. m. odprta za letošnje poletne mesece. Ta dan so žabniški farani prenesli milostno podobno Mater božje iz farne cerkve v Zabnicah, kjer vsako leto prezimuje, v višarsko božjepotno svetišče. Procesije so se udeležili tudi verniki iz sosednih župnij. Od prvih dni julija naprej bo višarsko božjo pot vodil in oskrboval salezijanski duhovnik Vidmar, ki je pridigal pri slovenskem goriškem misijonu in je vodil letošnje šmarne pri sv. Ivanu v Gorici.

Sovodnje

V nedeljo 26. p. m. so naši otroci prejeli prvo sv. obhajilo. Bilo jih je lepo število 29. Popoldan so prvoobhajanci v žaru svojega veselja in v angelo nežnem razpoloženju nudili svojim staršem in domačim vernikom nekaj pestrnih prizorov, kar v cerkvi pred kipom Jezusovim. Nastopili so z ganljivimi deklaracijami k srcu Jezusovemu, od katerega so prosili milosti in obilnega blagoslova sebi, svojim staršem, narodu in vsemu človeštvu. Klicali so njegovo ljubezen na vse trpine tega sveta in ga ro-

Bratje Korošci so se organizirali

Potem ko je sovjetska Rusija izdala jugoslovanske zahteve po Koroški, so koroški slovenski komunisti ustanovili svojo stranko, ki se imenuje »Nacionalna zveza koroških Slovencev«. V kolikor nam je do sedaj znano, načeljujeta tej stranki g. dr. Tischler in dr. Vinko Zwitter.

O stranki kot taki piše »Slovenski poročevalec« iz Ljubljane od 1. t. m., da je le podružnica »Slovenske demokratske zveze« v Italiji.

»Nacionalni zvezi koroških Slovencev« iskreno čestitamo k začetnemu delovanju in ji pošljamo bratske pozdrave tako tržaški kakor goriški Slovenci.

tili, naj jih ohrani nežne, čiste in nedolžne. Vzklikali so Jezusu odrešeniku in se mu zahvaljevali za trpljenje, ki ga je trpel za nas, da bi bili mi bolj srečni in veseli.

Vsi prizori so bili pđani prav dobro, brez vsake zmote in brez slehernega jecljanja. Opaziti je bilo, da je bil učitelj res mojster, več svoje umetnine. Ta učitelj je naš domači župnik č. g. Peter Butkovič, ki je že od 1931. leta med nami.

Prizori naših malčkov in krasno podajanje vseh deklamacij in pesmi, so bili pravi izraz njegovega blagoga srca in njegove usmiljene duše. To je g. župnik pokazal tudi s svojimi zaključnimi besedami, ko je dejal: »Hvala Vam otroci, in hvala Tebi, Jezus, za vse, kar smo danes doživeli. Ohrani nam, Jezus, našo milo besedo, blagoslovi in ohrani tu, na naši zemlji naš rod. In da bi naša beseda bila vedno naša vodnica k Tebi in v srečo narodo. Ohrani tem našim otrokom slovensko besedo, da nas bodo razveseljevali, ko bomo žejni Tvoje ljubezni in narodnih zvokov. Vse nasprotno in hudobne viharje smo do sedaj srečno prenesli in zavrnili; daj nam moč, Jezus, da jih prenesemo še v bodoče, saj nam je to zemljo in to našo besedo dal Bog. In mi ne sovražimo nikogar.«

Ganljive besede g. župnika Butkoviča so napravile prijeten in globok vtis na otroke in na vernike. Zahvalila se mu je deklica prvoobhajanka in mu podarila sopek lepega cvetja, ki ga je prijazno sprejel in se zahvalil.

Po daljšem razdobju časa je »P. D.« pretekli teden zopet prinesel članek, ki se nanaša na zahtevo samostojne občine in razpis občinskih volitev.

Nismo proti temu, da se to izvrši, a izvršiti se mora sporazumno z vsem ljudstvom. Saj »P. D.« in njegov dopisnik vedo prav dobro, da našo občino upravljajo domačini z domačim županom, a naloga komunističnih časopisov je ta, da se mora vse kritizirati, kjer oni niso na površju. Mi bi pa radi čitali v »P. D.« članek o stanju našega prosvetnega društva, o katerem ne vemo niti, kdaj ga vodi ali odbor ali pa kakšen političen komisar. Društvo še ni imelo rednega letnega občnega zбора, da bi dobili članke in pregled računa o raznih prireditvah in vpogled v stanje društvene imovine.

Zato zahtevamo, da odbor takoj skliče občni zbor in predloži račune v odobritev članom.

Člani prosvetnega društva

Vabilo na naročitev

V DANASNJI STEVILKI PRI-LAGAMO POLOZNICE VSEM TI-STIM, KATERIM DOSTAVLJAMO »DEMOKRACIJO« NA OGLED. V KOLIKOR ZELE POSTATI NAROCNIKI JIH PROSIMO, DA NAM NAKAZEJO NAROCNINO, V NASPROTNEM BOMO NADALJNO DOSTAVITEV USTAVILI.

CITAJTE »DEMOKRACIJO«!

IZLETNIKI

in vsi, ki želite priti na počitnice

»Al Lago di Cavazzo«

se priporoča Elvira Zupančič

Albergo Belvedere

Samplego

Odgovorni urednik: dr. Janko Jež

Tiska:

tiskarna »ADRIA«, d. d. v Trstu

Mizarji kmetovalci podjetniki
Deske smrekove, macesne, v trdih lesu, trame, peza-
ne plošče, furnir, parkete in drova nudi najugodnejše

CALEA
TEL. 90441 TRST
Viale Sonnino, 24